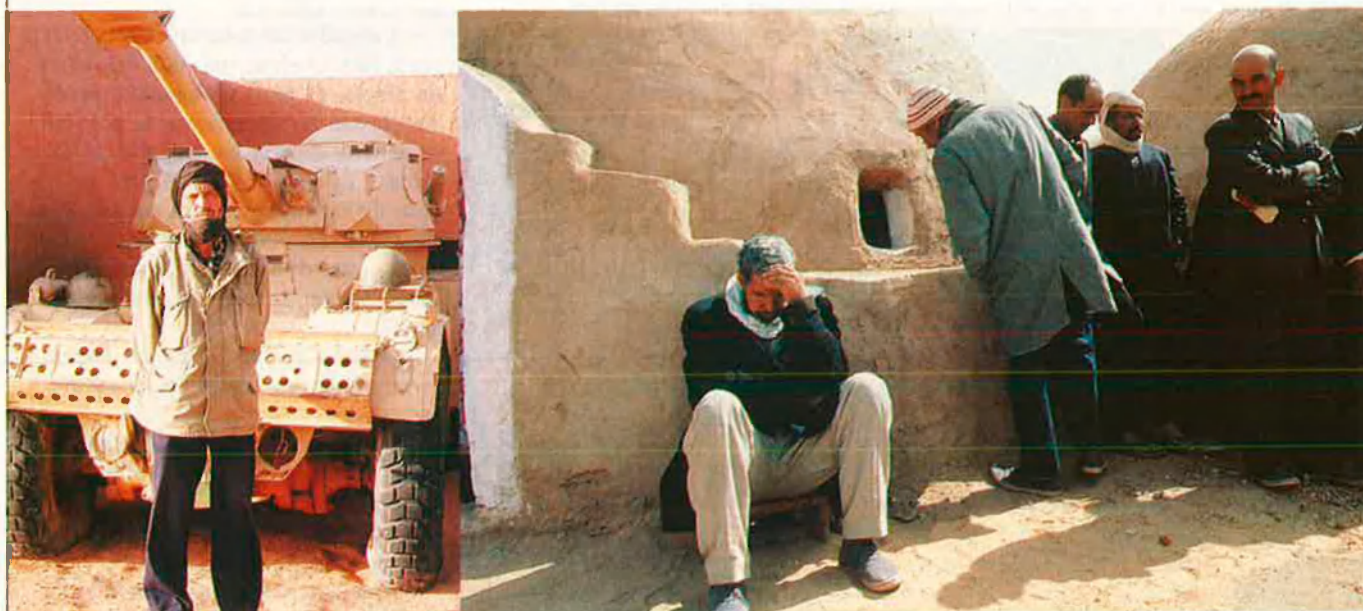

L'altre focus de tensió del món àrab

Els guerrers del desert

El poble saharià està cansat de la llarga guerra contra el Marroc. Malgrat això, es nega a abandonar la lluita perquè no vol renunciar a la seva part de desert; perquè no es resigna a viure eternament sota un cel estranger.

Soldat saharià amb un tanc francès capturat al Marroc. A la dreta, els presoners de guerra alliberats condemnats a l'aïllament en el desert.

MARC COROMINA

Des de l'avió que ens porta a Tindouf, el desert del Sàhara se'ns descobreix imponent per les seves dimensions infinites. L'hamada (desert de roques) és d'una desolació absoluta. Es tracta d'una gran extensió de terra erma i polsegosa de colors vermellosos on alguna acàcia solitària trenca la monotonia del paisatge.

Es diria que la vida és impossible en un lloc com aquest amb unes temperatures extremes i freqüents tempestes de terra i pols provocades pels vents alisis. Però és aquí, al sud-est d'Algèria, la zona més pobre del país, on van venir a refugiar-se els emigrants de la part occidental del Sàhara després de la marxa verda protagonitzada pels marroquins. Això va succeir l'any 1975, quan, pels Acords de Madrid, l'estat espanyol va repartir la seva antiga colònia entre els dos països veïns, Mauritània i el Marroc. Mentre que Mauritània va cedir la seva part als saharis, el marroc no va voler mai renunciar a la seva, tot i que això significués l'inici d'una llarga guerra.

Molts saharis van morir en l'èxode

cap a les terres que el govern d'Algèria havia posat a la disposició dels que fugien de la invasió marroquina. Els que van aconseguir sobreviure a la tragèdia van proclamar la República Àrab Sahariana Democràtica (RASD) i van convertir aquesta estèril zona del desert en un lloc habitable gràcies a l'ajuda internacional i a la seva capacitat organitzativa.

El problema del poblament de la zona es va veure agreujat per les múltiples procedències dels refugiats. Hi havia tribus que provenien de regions costaneres de clima temperat i una economia basada en la pesca. Altres grups procedien de la ciutat i es dedicaven tradicionalment al comerç, alguns d'ells, com els tuareg, eren nòmades acostumats a viatjar per tota la geografia del Sàhara Occidental amb els seus ramats.

Es per això que, en un principi, l'adaptació a la vida dels camps de refugiats, en ple desert de l'hamada, no va ser fàcil i va provocar alguns problemes de convivència. El gran repte, però, consistia a mante-

nir una població sedentària de 50.000 persones (actualment 165.000) en una regió d'escassos recursos naturals.

AUTOORGANITZACIÓ EXEMPLAR

El poble saharià ha aconseguit adaptar-se a aquesta terra, on fins i tot ha arribat a assolir una qualitat de vida superior a la de la majoria dels habitants del continent africà. A diferència de la major part dels camps de refugiats, que estan controlats i dirigits per tècnics i organitzacions estrangeres, els saharis s'han organitzat de manera que han aconseguit aixecar una societat amb un alt grau de cohesió i capaç de donar resposta a les necessitats de la població refugiada. També cal destacar, però, l'enorme contribució de l'ajuda internacional, que continua sent la principal font d'aprovisionament dels productes bàsics.

El cultiu al desert és difícil i l'extensió dels camps totalment insuficient per a la població actual. Tot i això, hi ha una gran

ja de 216 hectàrees de cultiu que augmenta a una mitjana de 2 hectàrees per any. En aquests camps es cultiven remolatxes, tomàquets, pastanagues, paps i altres llegums, i la seva producció està principalment destinada a les escoles i als hospitals. Si bé els nens i els malalts tenen el privilegi de menjar vegetals frescos, la dieta diària de la major part de la població es compon bàsicament de mongetes i fideus.

Un dels grans motius d'orgull de l'organització sahariana és una granja de gallines, creada l'any 1987 amb l'ajuda de les

En algunes *dayras* les tendes també compten amb una petita comuna. Això, però, només és possible en els campaments en què no hi ha aigua potable en el subsòl, ja que, en aquest cas quedaria contaminada. En dos dels quatre campaments, no hi ha aigua potable i aquesta arriba a través de camions cisterna.

PRIORITATS: SANITAT I EDUCACIÓ

En la RASD funciona un sistema sanitari global i integrat que inclou un pla d'higiene i prevenció de malalties, programes

diant depenen de les aptituds del mateix alumne i de la sort per a obtenir una beca en alguna institució estrangera.

Mentre que, en l'època del colonialisme espanyol, les dones no rebien cap mena d'educació, a la RASD tenen les mateixes oportunitats que els homes. Les escoles són recintes molt grans i amb una gran varietat de dependències, ja que els estudiants hi resideixen durant l'etapa de formació escolar. A l'escola 9 de Juny, per exemple, on estudien 1.050 alumnes, a més a més de tot allò necessari per a l'estudi i l'allotjament (aules, dormitoris i

El poble saharià intenta que la seva lluita no caigui en l'oblit. A la dreta, arsenal d'armament capturat al Marroc.

MARC COROMINA

Nacions Unides, que amb 75.000 aus està considerada la segona més gran d'Àfrica.

Per a una distribució dels recursos més eficaç, els camps de refugiats han estat dividits en 4 campaments o *wilayas*, d'entre 35.000 i 40.000 habitants. Cada *wilaya* té 6 zones o *dayras* equipades amb els serveis comunitaris: guarderies, dispensaris, tallers i dependències oficials. Els campaments són de gran simplicitat. L'aspecte que ofereixen són el d'una gran planícia coberta de tendes de color grisenc i aparença militar, i petites edificacions de fang. La regularitat i la simetria de la vista d'un campament es veu només alterada pels pocs edificis comunals.

La sobrietat exterior de les tendes dels campaments contrasta totalment amb els seus interiors, emmoquetats per un mar de catifes multicolors de fabricació pròpia, que proporcionen un ambient càlid i acollidor. Cada tenda, generalment unifamiliar, disposa també d'una petita construcció annexa que serveix de cuina i de rebost per a diversos utensilis.

d'immunització, centres de nutrició, dispensaris, clíniques i hospitals.

El personal mèdic de la república visita els diferents veïnats de manera rotatòria; els nens estan sotmesos a revisions periòdiques a les escoles i les dones gaudeixen d'una assistència abans i després del part. L'eficàcia d'aquest sistema i la col·laboració d'organismes internacionals com la Mitja Lluna Roja (la Creu Roja Àrab) han convertit aquesta zona en una de les parts d'Àfrica amb menys epidèmies i millor assistència sanitària, que es tradueix en una mortalitat infantil pràcticament insignificant. De la mateixa manera, l'educació és altra de les gran prioritats de la RASD. La natalitat i l'educació són els dos pilars bàsics per a la jove república. Es tracta de crear i formar una nova generació de gent jove que pugui repoblar el país a llarg termini. No és estrany, doncs, que el 20% de la població dels camps de refugiats siguin nens en edat d'escolarització. L'educació escolar és obligatòria durant els primers cicles i les possibilitats de continuar estu-

menjadors) hi ha des d'un hospital de 36 llits fins a un forn de pa. Bon punt arribem a l'escola ens trobem envoltats per un grapat de nens bruts i despenjats que ens pregunten amb insistència els nostres noms i que es posen davant les càmeres fotogràfiques amb el signe de la victòria. Alguns tenen trets facials típicament àrabs, mentre d'altres semblen negres del mateix cor del continent. No tenen sabates ni joguines. A l'estiu pateixen diarrees i a l'hivern bronquitis. Són nens que no gaudeixen dels petits plaers que un podria recordar de la seva infantesa, i són molt conscients de la situació política en què es troba el seu país.

L'HOSPITALITAT

Un dels aspectes de la comunitat sahariana que el visitant recorda de manera més grata és el seu gran sentit de l'hospitalitat. Tot i l'austeritat de la societat sahariana, als camps de refugiats hi ha una espècie de comitè de recepció permanent

Escola militar del Front Polisario.

MARC COROMINA

que rep els visitants —la majoria són membres de delegacions estrangeres— amb danses, cants i altres manifestacions folklòriques tradicionals. Els amfitrions serveixen te en petites tasses als seus hostes dins del més absolut silenci. Els saharians són gent a qui no agrada parlar de certs temes com, per exemple, d'algunes gelosies entre els diferents clans que componen la RASD. Tot i això, un no se sent amb dret de queixar-se per l'extrema hospitalitat dels seus companys de cerimònia. Sembla com si, d'alguna manera, la presència d'estrangers els fes creure que el món no els ha oblidat.

Tot i l'aparent harmonia que regna als camps de refugiats, la tensió i l'esgotament són visibles en els rostres dels saharians. Una estudiant sahariana, M'Barka Med Ali, que serà la primera dona que treballarà de psicòloga als hospitals quan s'hagi llicenciat, ens va parlar de l'ansietat i la depressió que pateix gran part de la població, principalment les viudes d'aquesta guerra. Un saharià em va preguntar un dia què era el que més m'impressionava de la seva gent. La meua resposta va ser immediata: la seva absoluta determinació a recuperar la terra perduda. El principal eslògan del Polisari o, "tota la terra o el martiri" no és en va. Molts saharians han mort en la guerra i molts més estan disposats a donar la seva vida per la mateixa causa. Poden estar cansats de lluitar, però no es resignen a renunciar al seu desert. Poden maleir la guerra, però mai acceptaran viure en una terra il·luminada pel sol, la lluna i els estels d'un cel estranger.

Teresa Blade

El pla de les Nacions Unides

Les negociacions directes entre els dos fronts en guerra són la base del pla de pau elaborat per les Nacions Unides i l'Organització per a la Unitat Africana (OUA). Les altres dues fases que aquest pla de pau preveu són l'alto el foc i la celebració d'un referèndum.

Tant el govern marroquí com el Front Polisario de la RASD estan d'acord en la celebració d'un referèndum, però sota condicions diferents. El Polisario exigeix la retirada de tota la presència marroquina al Sàhara Occidental (militars, administració i residents) i l'alliberament dels presoners de guerra saharians; però el govern marroquí no està disposat a acceptar aquestes condicions fins després de la celebració dels comicis.

A més a més del desacord en relació a les condicions sota les quals s'hauria de fer el referèndum que permetria al poble saharià escollir entre la integració a Marroc o la independència, el problema major és el punt mort en què es troben les converses entre les dues parts. El gener que l'any passat es va fer una ronda de converses directes entre representats dels dos fronts, amb l'esperança de posteriors encontres. El rei Hassan II del Marroc va postposar, però, cinc vegades una segona trobada, motiu pel qual el Polisario va finalitzar la treva acordada amb la represa dels atacs a la frontera marroquina.

Malgrat que els soldats saharians han

demonstrat que poden penetrar diferents punts de la línia defensiva que separa el Marroc de la RASD per apropiarse d'armes i capturar presoners, el pes de les forces marroquines impossibilita una victòria del Polisari o.

El govern marroquí diu que té entre 80.000 i 90.000 homes que integren les tropes defensives a la frontera, però altres fonts calculen que el total de soldats és de 150.000, mentre que el contingent del Polisario és d'entre 5.000 i 15.000 guerrillers.

Diversos experts en política internacional calculen que la guerra costa uns 3 milions de dòlars diaris a Rabat. Els voluntaris del front reben salaris dobles i les seves famílies tenen privilegis especials. A Rabat, però, se li fa cada cop més difícil mantenir aquesta despesa a causa de l'empobriment del pressupost nacional.

Un altre factor que influeix en contra del govern marroquí és el creixent suport internacional al dret d'autodeterminació del poble saharià, que esgota tots els mitjans al seu abast per donar a conèixer la seva situació.

Tot i que el Marroc ha guanyat fins ara la majoria de les victòries polítiques i militars en la guerra del desert, Rabat no ignora que algun tipus de referèndum patrocinat per les Nacions Unides o la OUA serà necessari si vol que la seva presència al Sàhara Occidental guanyi legitimitat internacional.